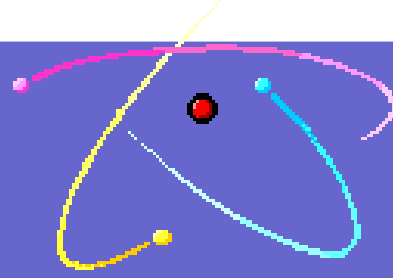

KİMYA-IV

Alkoller, Eterler ve Karbonil
Bileşikleri...(6. Konu)

Alkoller

- Bir alkil grubuna (R-) bir hidroksil (-OH) grubunun bağlanmasıyla oluşan yapılardır.
- Genel formülleri **R-OH** şeklindedir.
- Alkollerin fonksiyonel grubu (-OH)'dır

Alkoller

```
graph TD; A[Alkoller] --> B[Monoalkoller]; A --> C[Polialkoller]; B --> D[Birincil (Primer)]; B --> E[İkincil (Sekonder)]; B --> F[Üçüncül (Tersiyer)];
```

Monoalkoller

Polialkoller

Birincil (Primer)

İkincil (Sekonder)

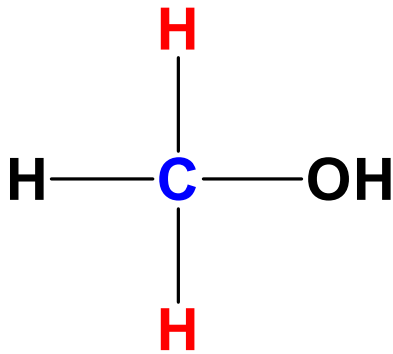
Üçüncül (Tersiyer)

Alkollerin Sınıflandırılması

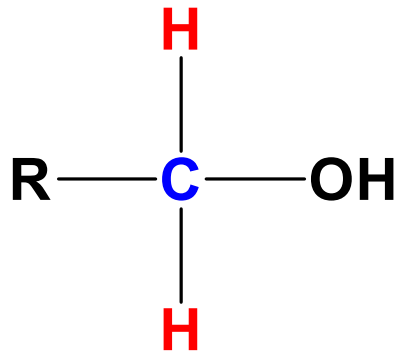
- **Monoalkoller:** Yapılarında bir tane $-OH$ grubu bulunduran alkollerdir.
- Örnek: CH_3-OH (metil alkol ya da metanol)
- CH_3CH_2-OH (C_2H_5OH) (etil alkol ya da etanol)

Alkollerin Sınıflandırılması

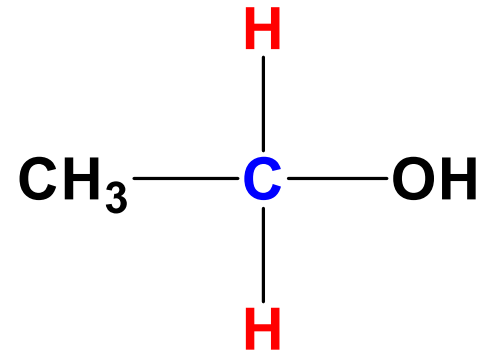
- a) **Birincil (primer) alkoller:** OH grubunun bağlı olduğu karbon (C) atomunda; **en az 2 H atomu varsa** alkol primerdir.

Metil alkol

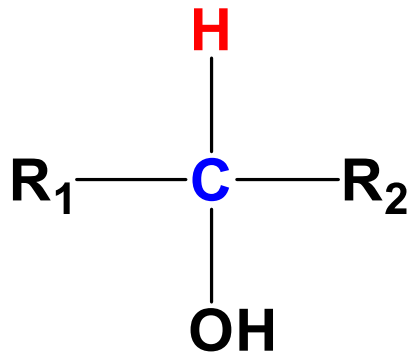
Primer alkol

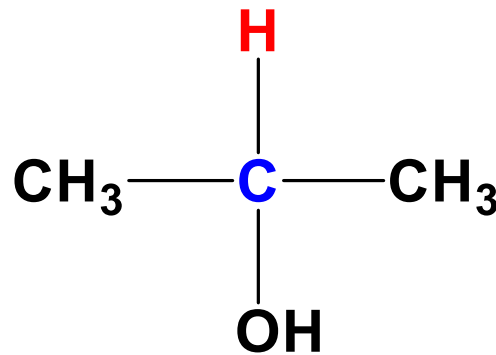
Etil alkol

Alkollerin Sınıflandırılması

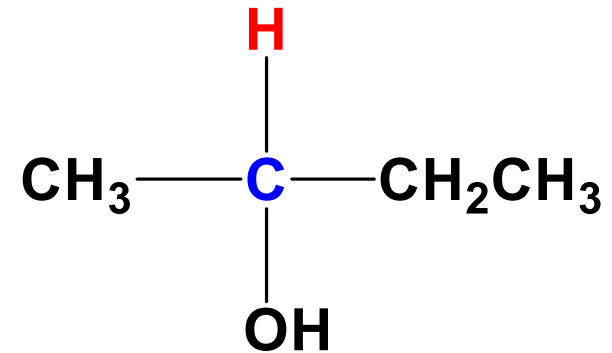
- b) İkincil (sekonder) alkoller:** OH grubunun bağlı olduğu karbon (C) atomuna **1 H atomu bağlıysa** alkol sekonderdir.

Sekonder alkol

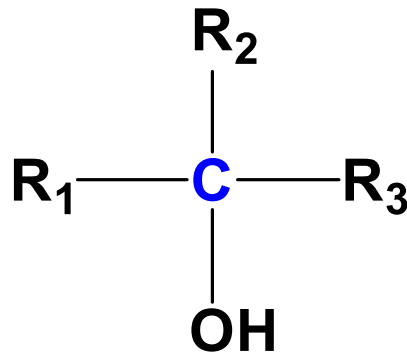
Izopropil alkol

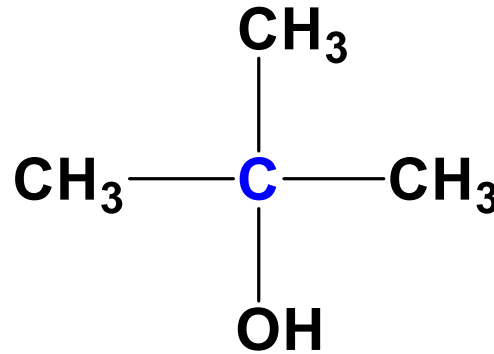
Sekonder bütül alkol

Alkollerin Sınıflandırılması

- **c) Tersiyer (üçüncül) alkoller:** OH grubunun bağlı olduğu karbon (C) atomunda; **hiç H atomu yoksa** alkol tersiyerdir.

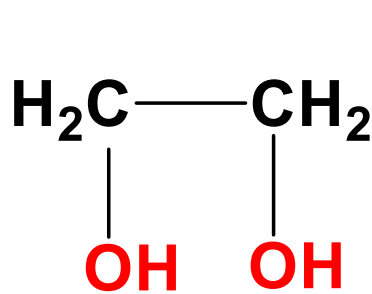
Üçüncül alkol

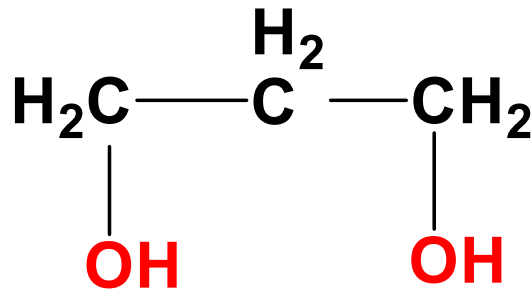
Tersiyer bütıl alkol

Alkollerin Sınıflandırılması

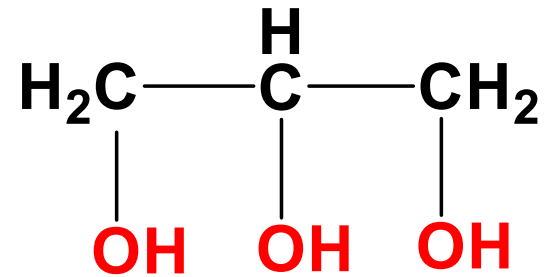
- **Polialkoller:** Yapılarında birden fazla –OH grubu bulunduran alkollerdir.
- İki tane –OH grubu içerenler **diol**, üç tane –OH içerenler **triol** veya **gliserin** olarak isimlendirilmektedir.

1,2-etandiol
(glikol)

1,3-propandiol

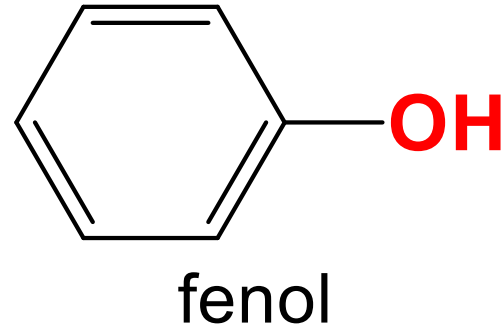
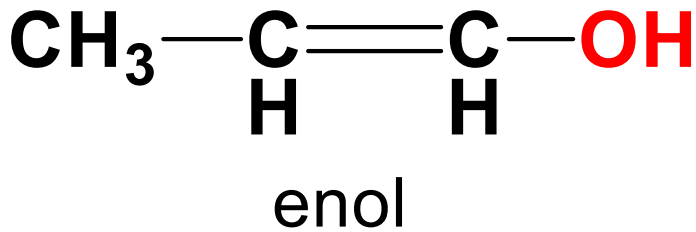

1,2,3-propantriol
(gliserin)

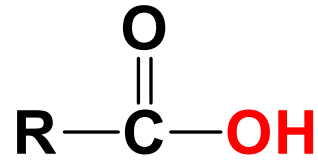
-OH grubu içeren fakat alkol olmayan bileşikler

- Eğer -OH grubunun bağlı olduğu karbon, komşu karbon atomuna çift bağla bağlanmışsa, bileşik alkol özelliği göstermez.

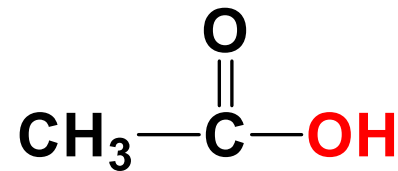

-OH grubu içeren fakat alkol olmayan bileşikler

- Karboksilli asitler alkol özelliği göstermezler.

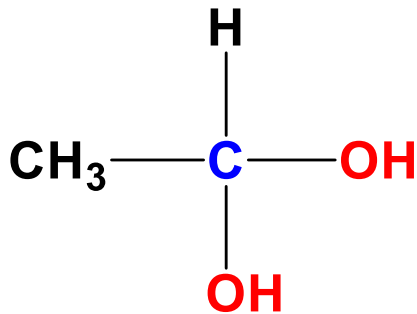

Karboksilli asit

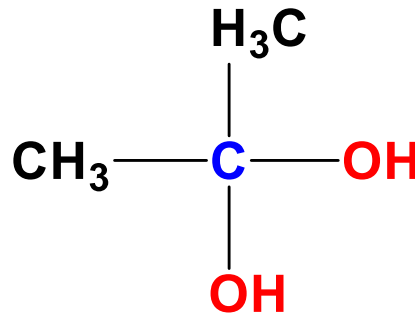

Asetik asit

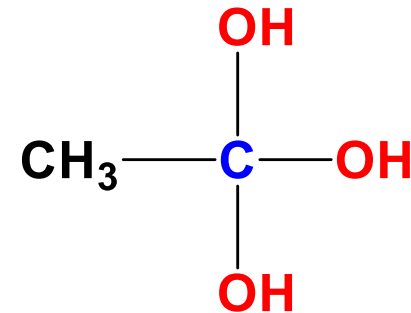
- Bir karbon atomuna birden fazla -OH grubu bağlanmışsa, molekül alkol değildir.

Aldehit hidrat

Keton hidrat

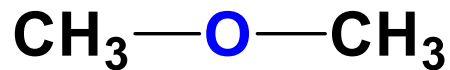

Karboksilli asit hidrat

Eterler

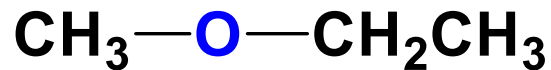
- Eterler **R-O-R** yapısına sahip bileşiklerdir.
- R (alkil) grupları aynı olabileceği gibi, farklıda olabilir.
- Eterlerdeki R (alkil) grupları aynı ise **simetrik (basit) eter**, farklı ise **asimetrik (karmaşık) eter** denir.

Simetrik
(Basit) eter

Dimetil eter
(metoksi metan)

Asimetrik
(karmaşık) eter

Etil metil eter
(metoksi etan)

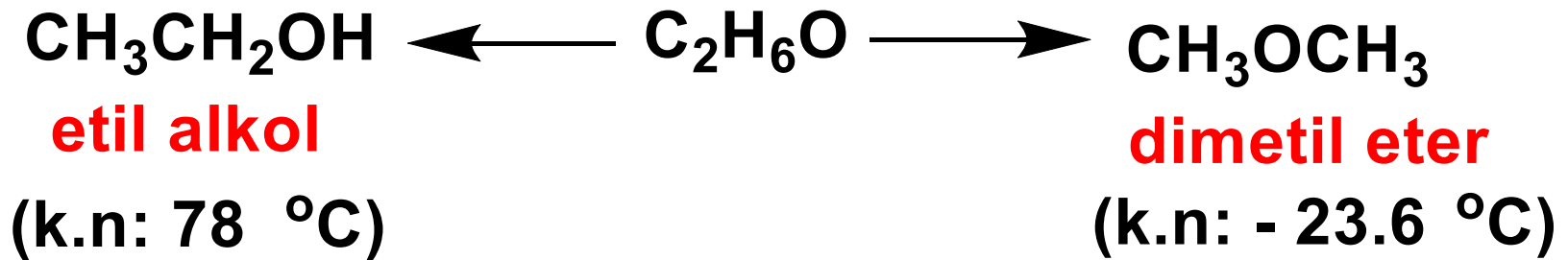
Simetrik
(Basit) eter

Dietil eter
(etoksi etan)

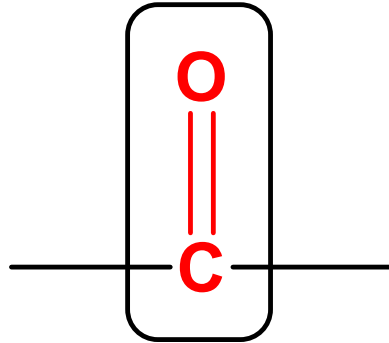
Eterler

- Eter molekülleri polardır ancak buna rağmen sudaki çözünürlükleri düşüktür (dimetil eter hariç).
- Eterler aynı sayıda karbon içeren monoalkoller ile izomerdirler.
- Eterlerin E.N. ve K.N. değerleri aynı karbon sayılı alkollerden düşüktür.

Karbonil Bileşikleri

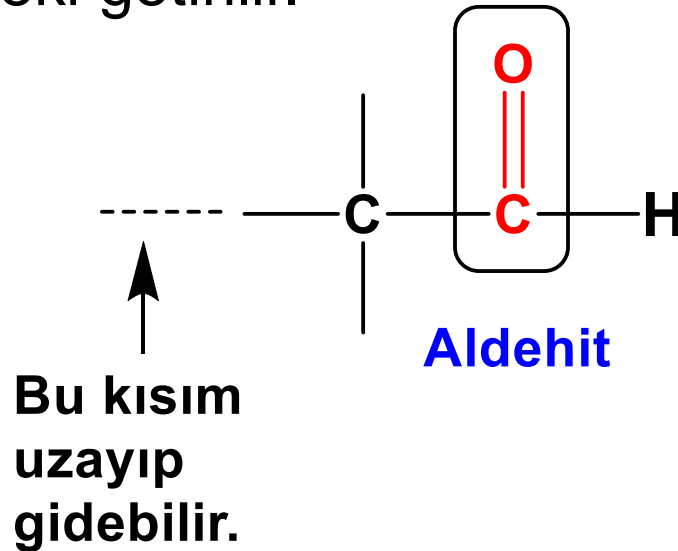
- Aldehitler, ketonlar, esterler, karboksilik asitler ve amidler bu sınıfa girerler.
- Aynı sınıfta olmalarının nedeni, yapılarında bulundukları **karbonil grubu**'dur.

Karbonil grubu

Karbonil Bileşikleri-Aldehitler

- Aldehitler, karbonil grubunun bir tarafında **H atomu** diğer tarafında **C atomu** ihtiva ederler (**metanal hariç**)
- **Daima açık zincirli yapının en ucunda bulunurlar.**
- **Halkalı yapılarda aldehit yapısı mümkün değildir.**
- İsimlerinin sonuna **-al** eki getirilir.

Karbonil Bileşikleri-Aldehitler

- Aldehitler yazılırken alkollerle karıştırılmaması için kapalı yazımında **-CHO** şeklinde yazılırlar.
- Ketonlarla yapı izomeridirler.

		IUPAC ismi	Özel ismi
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{H} \end{array}$	$\text{H}-\text{CHO}$	Metanal	Formaldehit
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{H}_3\text{C}-\text{C}-\text{H} \end{array}$	CH_3-CHO	Etanal	Asetaldehit
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{CH}_3\text{CH}_2-\text{C}-\text{H} \end{array}$	$\text{CH}_3\text{CH}_2-\text{CHO}$	Propanal	Propiyon aldehit

Karbonil Bileşikleri-Aldehitler

Formaldehit (H-CHO), normal şartlarda gaz halde, karakteristik kokulu bir maddedir; endüstride metanolden elde edilir.

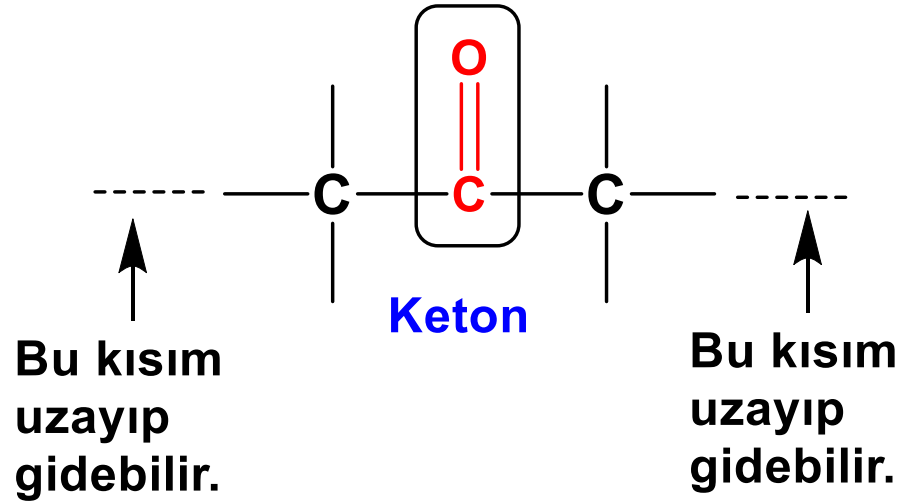
Formaldehit, proteinleri denatüre eder; bu nedenle tahriş edicidir; gaz ve çözelti halinde ellere, yüze ve göze değmesinden sakınılmalıdır.

%40'lık formaldehit çözeltisi, **formol** veya **formalin** diye bilinir. Formolde halâ %10-15 metanol bulunur. Formol, kuvvetli bir dezenfeksiyon maddesidir; anatomik dokuların, organların saklanması için kullanılır.

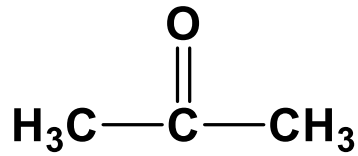

Karbonil Bileşikleri-Ketonlar

- Ketonlar, karbonil grubunun her iki tarafında da **C atomu** ihtiva ederler.
- **Daima yapının ortasında veya iç kısmında bulunurlar.**
- **Halkalı yapılardada keton yapısına rastlamak mümkündür.**
- İsimlerinin sonuna **-on** eki getirilir.

Karbonil Bileşikleri-Ketonlar

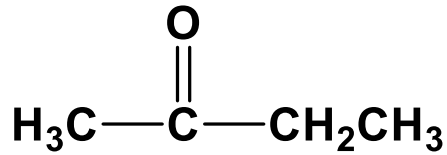

IUPAC ismi

Propanon

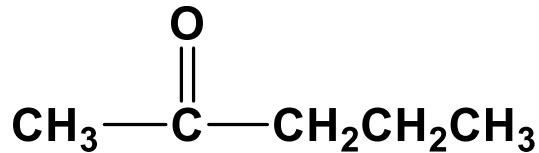
Özel ismi

Dimetilketon (Aseton)

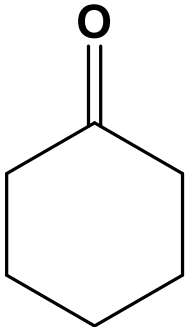
Bütanon

Etil metil keton

2-pentanon

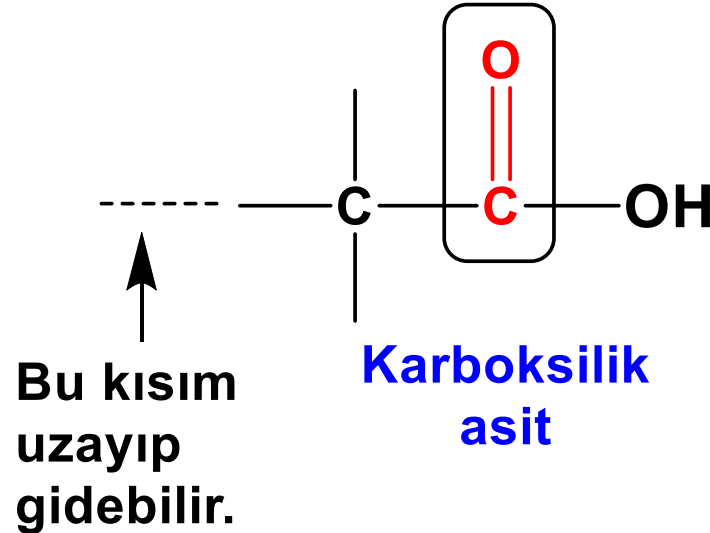
Metil n-propil keton

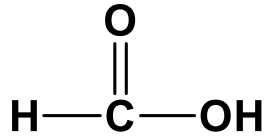
Sikloheksanon

Karbonil Bileşikleri-Karboksilik asitler

- Yapılarında karboksil (-COOH) grubu bulundurlar.
- Karboksilik asitler, karbonil grubunun bir tarafında **C atomu** diğer tarafında **-OH grubu ihtiva** ederler. (Formik asit hariç)
- **Daima açık zincirli yapının uç kısmında bulunurlar.**
- İsimlerinin sonuna **-oik asit** eki getirilir.

Karbonil Bileşikleri-Karboksilik asitler

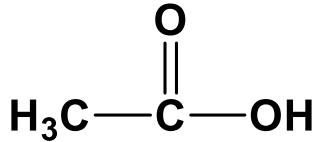

IUPAC ismi

Metanoik asit

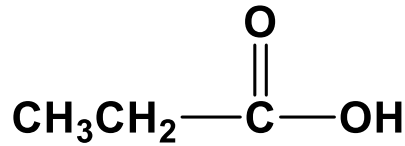
Özel ismi

Formik asit

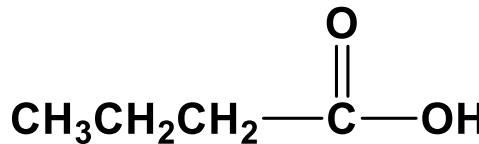
Etanoik asit

Asetik asit

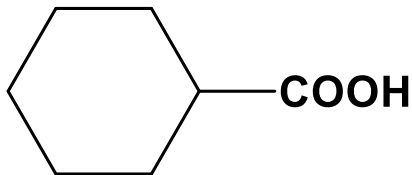
Propanoik asit

Propiyonik asit

Bütanoik asit

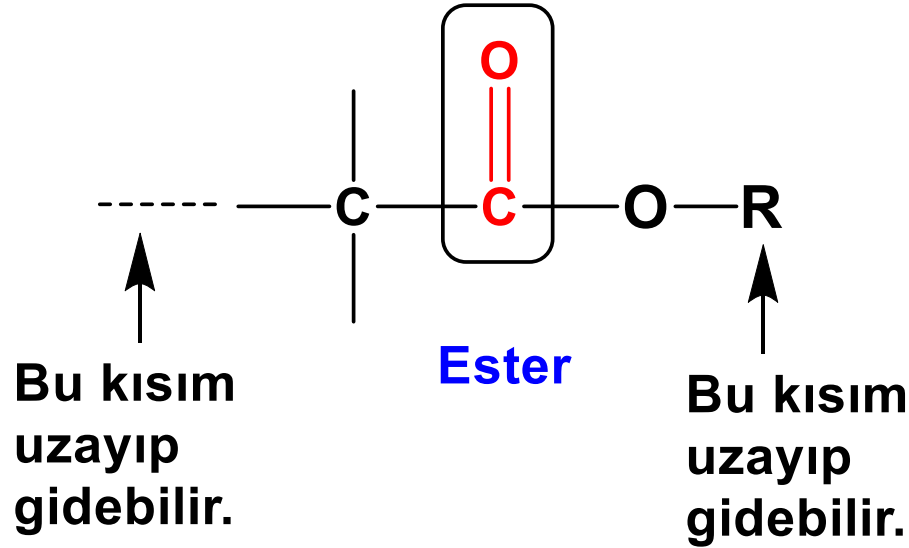
Bütirik asit

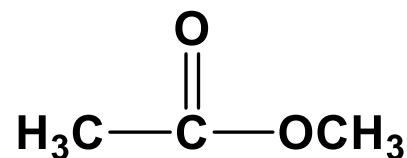
Sikloheksan karboksilli asit

Karbonil Bileşikleri-Esterler

- Yapılarında karboksil (-COOR) grubu bulundurlar.
- Esterler, karbonil grubunun bir tarafında **C atomu** diğer tarafında **-OR grubu** ihtiva ederler.
- **Halkalı yapılardada görülebilirler.**

Karbonil Bileşikleri-Esterler

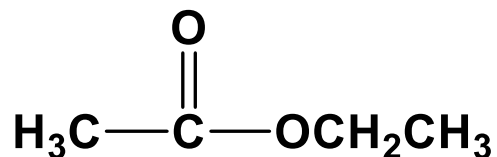

IUPAC ismi

Metil etanoat

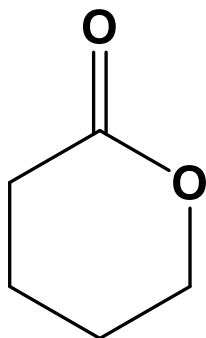
Özel ismi

Metil asetat

Etil etanoat

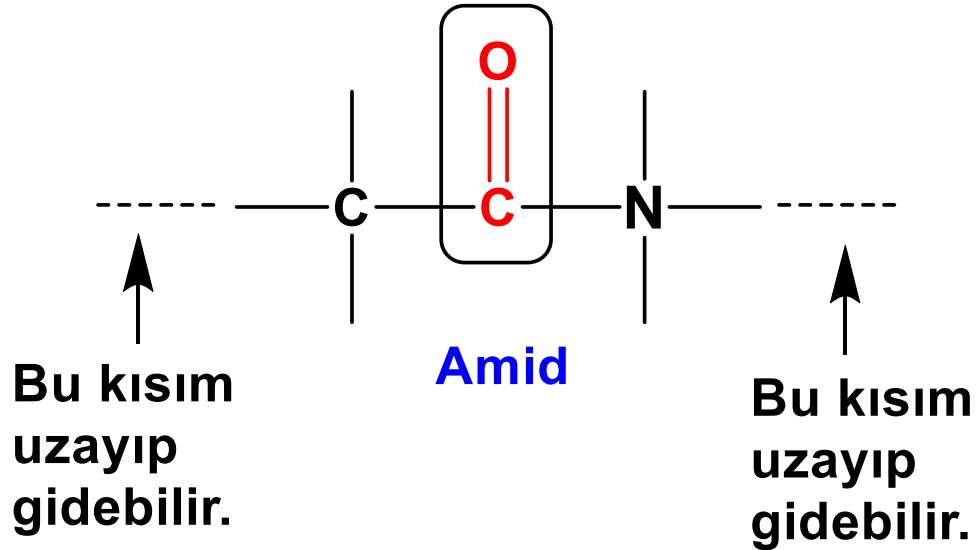
Etil asetat

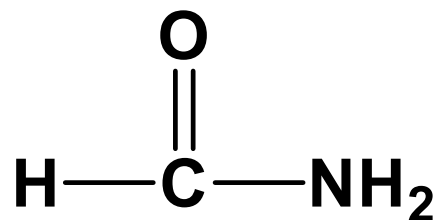
Lakton

Karbonil Bileşikleri-Amidler

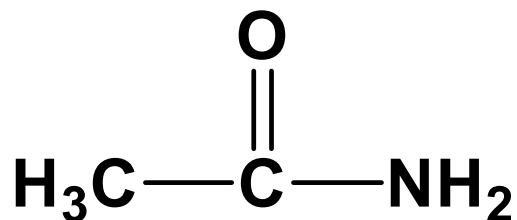
- Esterler, karbonil grubunun bir tarafında **C atomu** diğer tarafında **-N atomu** ihtiva ederler. (Formamid hariç)
- **Halkalı yapılardada görülebilirler.**

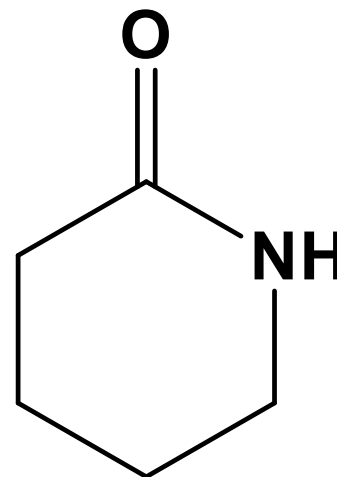
Karbonil Bileşikleri-Amidler

Formamid

Asetamid

Laktam